

УДК 81'24:124

DOI <https://doi.org/10.32782/eddiscourses/2024-2-2>

ЗНАЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Бражук Юлія Борисівна,кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної підготовки,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ORCID: 0000-0001-5206-2500**Дрожевська Анастасія Олексіївна,**студентка 1-го курсу фармацевтичного факультету,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
ORCID: 0009-0008-3019-2708

У статті йдеться про актуальність використання латинськомовної лексики для становлення висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у медичній та фармацевтичній галузях на теренах нашої держави, оскільки латинська мова завжди була й продовжує залишатися важливим історичним і культурним феноменом сучасного світу. Сучасні європейські тенденції більше орієнтовані на можливість самостійного засвоєння навчального матеріалу всіма реципієнтами навчального процесу. З огляду на нагальні потреби інтеграції українського навчання до світової освіти все актуальнішим постає питання значущості латинської мови (як своєрідного будівельного матеріалу) для фахового оволодіння термінологічною лексикою. Основна увага приділяється ролі навичок для оптимізації комунікативного процесу спеціалістів у медицині, що передбачає свідоме й компетентне застосування медичних термінів анатомо-гістологічного, клінічного та фармацевтичного спрямування, також уміння аналізувати, утворювати медичні терміни, виокремлювати певні частотні відрізки, кваліфіковано оформлювати латинську частину рецепта. Розглядаються основні аспекти формування термінологічної лексики трьох основних підсистем медичної термінології. Звертається увага на побудову медичних термінів для зіставлення й порівняння з їх українськими аналогами, адже розуміння принципів створення цієї термінологічної лексики дає можливість чіткого запам'ятовування термінів (а згодом їх доцільного використання) з мінімальними затратами часу на процес вивчення. Аналізуються основні граматичні моделі анатомічних, клінічних, фармацевтичних термінів з метою їх оптимального розуміння й запам'ятовування. Визначаються основні фактори ефективності використання лексичного пласту латинської мови в медичній термінології у наш час.

Ключові слова: латинська мова, анатомічна термінологія, клінічна термінологія, фармацевтична термінологія, латинськомовний термін, фахова мова.

Brazhuk Yuliia, Drozhevska Anastasiia. The importance of the latin Language in the system of Ukrainian medical education

The present article deals with the relevance of the use of Latin vocabulary for the formation of highly qualified and competitive specialists in the medical and pharmaceutical fields on the territory of our country, since the Latin language has always been and continues to be an important cultural phenomenon of the modern world. Modern European trends are more focused on the possibility of independent assimilation of educational material by all recipients of the educational process. In view of the urgent need of integrating Ukrainian education into world education, the issue of the importance of the Latin language (as a kind of building material) for professional mastery of terminological vocabulary is becoming more and more urgent. The main attention is paid to the role of skills for optimizing the communication process of specialists in medicine, which includes the conscious and competent application of medical terms of anatomic-histological, clinical and pharmaceutical direction, as well as the ability to analyze, form medical terms, distinguish certain frequency segments, competently draw up the Latin part of the prescription. The main aspects of the formation of the terminological vocabulary of three main subsystems of medical terminology are considered. Attention is drawn to the construction of medical terms for comparison and comparison with their Ukrainian counterparts, because understanding the principles of creating this terminological vocabulary makes it possible to clearly remember the terms (and later their appropriate use) with minimal time spent on the study process. The main grammatical models of anatomical, clinical, pharmaceutical terms are analyzed with the aim of their optimal understanding and memorization. The main factors of the effectiveness of the use of the lexical layer of the Latin language in medical terminology in our time are determined.

Key words: Latin language, anatomical terminology, clinical terminology, pharmaceutical terminology, Latin language term, professional language.

Метою цієї статті є дослідження проблемних аспектів лінгвістичної підготовки студентів ВНЗ медичного напрямку й опис умов для оволодіння латиномовним комунікативним кодом.

Латинська мова (лат. *Lingua Latina*) – це одна з найстаріших мов світу, яка брала участь у формуванні нашої цивілізації. І, попри те що ця мова втратила свою тогочасну славу й поширеність в усіх сферах суспільного життя, вона і сьогодні зберігає свою значимість в науковій царині багатьох країн світу, насамперед це стосується сфери медицини. Вивчення та використання латинськомовних медичних термінів дає змогу лікарям і фармацевтам з різних куточків світу без жодних проблем розуміти один одного. Цей давній звичай використання латинської термінології слугує єдналим фактором для медичних працівників усього світу й значно уніфікує медичну та фармацевтичну освіту. Також це є важливим фактором у процесі термінологічної номінації, на відміну від загальномовної номінації, оскільки залежить від впливу багатьох різних зовнішніх і внутрішніх факторів мови. Певна галузь термінології від самого початку формується не так, як загальномовна лексика: крім зовнішніх чинників, зумовлених комунікативними функціями чи осмисленням навколишньої картини світу, існують внутрішні чинники. Вони насамперед пов'язані з потребами професійної комунікації та охорони професійної лікарської таємниці, що забезпечує однаковий доступ до інформації для кожного фахівця [1].

Професійна мова сучасних лікарів і фармацевтів є результатом довготривалого прогресивного розвитку світової медицини та фармації. Чималий вплив на цей розвиток, як і на велику кількість світових явищ історії, освіти й культури, зробила класична античність (інакше кажучи, Стародавня Греція та Рим). Цей історичний вплив яскраво виражений у наукових словниках багатьох світових мов у різних галузях науки, наприклад у медицині, зокрема в назвах хвороб, патологічних станів організму, методів обстеження і лікування пацієнта. Термінологічні лексеми, що на різних етапах їх розвитку запозичувалися з інших мов, проходять процес трансформації – зазнають впливу мови-реципієнта, у якій функціонують. Тобто на практиці широкоживаними є греко-латинські терміноелементи, що поєднуються в терміни, наприклад: *cirrhosis* (цироз), *gastritis* (гастрит), *ichthyosis* (іхтіоз), *anaemia* (анемія) тощо. У професійній мові медика існують спеціальні вирази, які вживаються тільки латинською мовою, наприклад: *per se* – хімічно чистий, *in vivo* – у живому організмі, *dosis pro cursu* – доза

на курс лікування тощо, які підкреслюють її застосування у вузькій медичній спрямованості.

Латинськомовна термінологія часто використовується в багатьох міжнародних фармакопеях, наукових журналах, довідниках та інших офіційних документах, що підкреслює її значимість як інструмента для співпраці й обміну цінною інформацією на міжнародному рівні. У багатьох країнах у медичній документації діагнози вказуються, крім рідної мови, також латинською. Усі органи й частини тіла людини, а також лікарські засоби мають латинські або запозичені з латинської мови найменування. Рецепти виписуються латинською мовою з дотриманням суворих правил написання, зрозумілих фармацевтам у будь-якій країні світу. Тобто можна стверджувати, що це своєрідний будівельний матеріал, який слугує підґрунтям для створення нових термінів [2].

Сучасна медична термінологія є однією з найскладніших світових термінологічних систем. Настільки складною, що справжня кількість медичних термінів наразі є невідомою – за оцінками фахівців, термінологічний запас сучасної медицини налічує приблизно 500 тисяч наукових медичних термінів [3]. Медична термінологічна система являє собою комплекс взаємопов'язаних субсистем і відрізняється за багатьма напрямками, але традиційно її розділяють на три основні гілки: анатомічна термінологія, клінічна термінологія, фармацевтична термінологія.

Оскільки сучасна європейська медицина започаткована в античній Греції (навіть у Римській імперії цю науку вдосконалювали переважно греки), медична термінологія й анатомічна номенклатура як її складова базувалися на основі грецької мови. Сам термін *anatomia* має значення «будова тіла; наука про форму та будову окремих органів, систем і всього організму». Відомо, що анатомія – одна з найдавніших наук людства, і підтвердження цього знаходимо на поверхнях кісток, виробих з каменю та глини, малюнках на стінах печер, у папірусах і манускриптах тощо.

Засновником європейської наукової медицини й автором деяких анатомічних і клінічних термінів став давньогрецький лікар Гіппократ (близько 460–370 рр. до н. е.), який вважається одним із найвидатніших лікарів античності. До наших днів дійшли його праці, об'єднані назвою «Збірник Гіппократа» (*Corpus Hippocraticum*). Спеціальних медичних слів, які відповідають сучасному розумінню терміна, у «Збірнику Гіппократа» порівняно небагато, тому основне мовне багатство збірника представлене найменуваннями хвороб та їх симптомів. З анатомічних термінів, уведе-

них у науковий обіг Гіппократом, насамперед слід зазначити такі: *apophysis* (апофіз), *bronchus* (бронх) [4]. Але найбільшим здобутком давньогрецького лікаря є клінічна термінологія: гепатит, нефрит, діарея, плеврит, пневмонія, дизентерія, офтальмія. Часто як спосіб словотвору Гіппократ використовував перенесення значення, оскільки поява нового предмета викликала потребу дати йому назву, цю функцію часто виконували старі слова, що вже існували в мові [5].

Справжній прорив у науці про будову людського тіла зробив Андрій Везалій (1515–1564). Він увійшов в історію анатомії як автор праці в семи книгах «Про будову людського тіла» (*De humani corporis fabrica*), у якій увів багато нових анатомічних термінів [везалій]. Серед термінів, що збереглися в анатомічній термінології з часів Везалія, існують такі: *atlas* (атлант), *crista galli* (півнячий гребінь), *incus* (коваделко), *os ilium* (клубова кістка), *scapula* (лопатка), а також деякі інші терміни, введені учнями Везалія [6].

Протягом епохи Відродження анатомічна термінологія жваво розвивалася, дослідники відмічали, що до кінця XVIII ст. кількість анатомічних назв перевищила 30 000, що створило незручності в користуванні. Поступово кількість лексичних одиниць в анатомії зросла настільки, що термінологія не могла повноцінно забезпечити практичну діяльність лікарів і сприяти комунікації через засилля синонімії, варіативності найменувань [7]. Зрозуміло, що за такої штучно перебільшеної кількості найменувань потрібно було унормувати термінологічні назви й забезпечити їх кодифікацію на міжнародному рівні. Результатом цього процесу стала Базельська анатомічна номенклатура (BNA), яку було ухвалено в 1895 р. Після шістдесяти років існування її замінили на Паризьку анатомічну номенклатуру (PNA) в 1955 році. Питання про внесення поправок до анатомічної номенклатури постало в дев'яностих роках XX ст. Їх підготував і розглянув Федеративний комітет з анатомічної термінології в Новому Орлеані 5–9 квітня 1997 року. Нова анатомічна номенклатура була затверджена на з'їзді анатомів у Сан-Пауло (Бразилія, 24–28 серпня 1997 р.) і опублікована під назвою *Terminologia Anatomica* (TA) 1998 р. (Штутгарт, Нью-Йорк) [8].

Ще одним важливим складником медичної термінологічної системи є клінічна підсистема – це терміносистема, яка широко використовується в клінічній практиці для позначення захворювань, хворобливих станів і процесів, медичних маніпуляцій та оперативних втручань, способів і методів лікування тощо. Більшість клінічних

термінів являють собою складні слова, утворені зі словотворчих елементів. Основною метою вивчення клінічної термінології є оволодіння методами і технічними прийомами для розуміння й конструювання медичних термінів, які утворені на основі греко-латинських терміноелементів. Опанувавши найпоширеніші частотні латинськомовні кореневі та кінцеві терміноелементи грецького походження, ми можемо отримати такі основні навички, як визначення загального змісту складних однослівних клінічних термінів-комполітів, утворення однослівних і багатослівних клінічних термінів (діагнозів) за заданим значенням. На думку деяких дослідників [9], існує декілька способів утворення українських медичних термінів (переважна частина клінічних термінів базується на лексиці грецького походження) на основі греко-латинських запозичень, а саме:

1) прями запозичення: *systema* (система), *trauma* (травма), *forma* (форма), *coma* (кома), *aorta* (аорта), *arteria* (артерія), *virus* (вірус) та ін.;

2) українські відповідники, що мають латинську основу без флексії: *diagnosis* (діагноз), *symptoma* (симптом), *narcosis* (наркоз), *reflexus* (рефлекс), *parasitus* (паразит) та ін.;

3) терміни греко-латинського походження, що мають українізовану граматичну форму: *dosis* (доза), *operatio* (операція), *immunitas* (імунітет), *phalanx* (фаланга);

4) деякі терміни потрапили до української мови через латинські похідні: *herbarium* (гербарій (від *herba* – трава), *vitaminum* (вітамін (від *vita* – життя), *mentalis* (ментальний, розумовий, психічний (від *mens* – розум, думка) та ін.;

5) більшість латинських анатомічних термінів має рівнозначні українські відповідники: *membrum* (кінцівка), *caput* (голова), *cor* (серце), *pulmo* (легеня), *hepar* (печінка).

Шостим пунктом цього переліку можна додати терміни, що створені на основі метафори. На перший погляд, метафора як один із проявів образності мови не може бути притаманна спеціальній мові медицини, оскільки її використання порушуватиме однозначність і нейтральність професійної мовлення. Проте величезна кількість термінів, утворених шляхом метафоризації, функціонує в медичному професійному мовленні, зокрема у сфері клінічної підсистеми. Наприклад, терміни, основою для яких слугують назви тварин і частин тваринного організму: 1) *lupus erythematoses* (червоний вовчак) – захворювання сполучної тканини, що проявляється ураженням частини органів і систем; хвороба виникає внаслідок порушення імунологічних процесів в організмі, через

що антитіла, які виробляє організм, пошкоджують ДНК здорових клітин (назва хвороби *lupus* пов'язана із зовнішнім виглядом уражених місць шкіри, що нагадують вовчі укуси); 2) *cor bovinum* (бичаче серце) – серце, занадто збільшене у своїх розмірах через гіпертрофію м'язів і розширення порожнин, що за зовнішнім виглядом нагадує серце бика; вага такого серця може досягати 1 кг; ця вада спостерігається в разі вроджених проблем серця, недостатності аортальних клапанів, зловживанні пивом та ін.

У медичній термінології, крім метафори, також іноді можна зустріти інші художні засоби, зокрема епоніми, що роблять її більш багатогранною і яскравішою, не порушуючи при цьому однозначності та цілісності терміна. Епонім (від грец. *eponymos* – той, що дає ім'я, назву) – це назва, утворена від імені чи прізвища особи. Терміни-епоніми часто містять у своїй назві імена науковців, які дослідили певне явище або відкрили нове позначення. У медичній термінології використовуються для позначення назв хвороб, частин анатомічних утворень, систем. Наприклад: *pons Varolii* (Вароліїв міст – названий на честь італійського анатома Костанцо Вароліо) – відділ головного мозку, розташований у задній частині головного мозку з мозочком; *aqueductus Sylvii* (водопровід Сильвія – названий на честь голландського лікаря і хіміка Франциска Сильвія) – канал, який з'єднує порожнину третього та четвертого шлуночків головного мозку.

Крім епонімів і метафори, у медичній термінології все ще можна зустріти синоніми, хоча питання уніфікації всіх медичних підсистем ставилося не одноразово. До прикладу можна взяти латинські терміни *cavum* та *cavitas*, які є синонімами і перекладаються як «порожнина». *Cavum* означає порожній простір, а *cavitas* – це внутрішній простір органів. Такі синоніми трапляються в анатомічній номенклатурі з певними відтінками у значенні. Не так давно для позначення серозних порожнин використовували термін *cavum*: *cavum abdominis* (черевна порожнина), але тепер цей утвір прийнято позначати іменником *cavitas*: *cavitas abdominis* (черевна порожнина) [7]. Українською мовою латинські іменники *fossa* і *fovea* перекладається як «заглиблення», але в анатомічній термінології втрачає своє забарвлення. Іменник *fossa* взагалі походить від дієслова *fodio, fodi, fossum, fodere* «копати», але в українському перекладі медичні латинські терміни є синонімами-демінітивами: *fossa temporalis* (скронева ямка), *fossa cerebri* (мозкова ямка), *fovea trochlearis* (блокова ямка) [10].

Особливістю клінічних термінів, на відміну від анатомічних і фармацевтичних, є те, що його основний структурний елемент – не ціле слово, а переважно лише частина, так званий терміноелемент переважно грецького походження: *dacryo-cyst-itis* (дакріоцистит – це запальний процес всередині порожнини сльозового мішка, який розвивається внаслідок закупорки сльозових каналів; окремо кожен елемент означає: сльоза (*dacry-*), з'єднувальна голосна «o», мішок (*-cyst-*), запалення (*-itis*).

Наступною множинністю взаємопов'язаних елементів виступає не менш важлива фармацевтична термінологія, що є комплексом термінів декількох спеціальних дисциплін, які займаються вивченням пошуку, виробництва й використання різноманітних лікувальних засобів. Протягом багатьох століть європейська медицина традиційно використовувала фармацевтичну термінологію на основі латинської мови у процесі номінації лікарських рослин і засобів. Вагомість цієї терміносистеми достатньо очевидна, оскільки на сьогодні у світі зареєстровано понад кілька сотень тисяч лікарських засобів і їх число надалі активно продовжує збільшуватися [11]. Для однозначного тлумачення й розуміння фармацевтичної субсистеми за досить швидкого розвитку цієї галузі можна використовувати моделі термінотворення, які дають змогу граматично правильно оформлювати латинську частину рецепта й безпомилково ними оперувати, а саме: 1) однослівні терміни грецького / латинського походження: *tabuleta* (таблетка), *amylum* (крохмал), *mucilago* (слиз), *Tilia* (липа); 2) однослівні терміни-композиції греко-латинського походження: *Mycosolonum* (мікозолон), *Antipyrinum* (антипірін), *Phenolum* (фенол); 3) багатослівний термін – іменник + узгоджене означення: *aqua purificata* (очищена вода), *adeps suillus depuratus* (очищений свинячий жир), *emplastrum bactericidum adhaesivum elasticum* (еластичний липкий бактерицидний пластр); 4) багатослівний термін – іменник + неузгоджене означення: *oleum Olivarum* (оливкова олія), *Codeini phosphas* (фосфат кодеїну), *cortex Quercus* (кора дуба); 5) багатослівний термін – іменник + неузгоджене означення + узгоджене означення: *extractum Viburni fluidum* (рідкий екстракт калини), *solution Furacilini spiritiosa* (спиртовий розчин фурациліну), *formae medicamentorum durae* (тверді лікарські форми).

В історичному аспекті фармацевтична термінологія створювалася не зовсім одночасно і наразі вона не має вигляду чітко упорядкованої системи. Протягом певного часу фармація запозичувала значну частину лексем з інших уже сформованих галузей, наприклад біологічної, хімічної тощо.

Також присутня синонімія, що ускладнює опрацювання інформації, оскільки у фармації присутні не лише латинізми, але й значна кількість термінів походить із сучасних мов.

Під час дослідження основних у медицині видів терміносистем чітко прослідковується збереження латинської графіки, яка свідчить про продовження широкого застосування різних латинськомовних термінів з давніх часів і до сьогодні. Часто можна помітити таку тенденцію, що лікарі й інші медичні працівники у своїй професійній комунікації все більше переходять на національні мови, проте все ж таки домінування належить греко-латинським терміноелементам, лексемам і словосполученням [10]. Після детального ознайомлення з деякими джерелами [12, 13] можна сформулювати низку причин для цього: 1) завдяки універсальному характеру греко-латинських медичних термінів назви хвороб, патологічних станів, методів обстежень є зрозумілими для носіїв більшості мов; 2) формування фахової мови відбувається шляхом термінологізації, а одним із продуктивних різновидів термінологізації є процес метафоризації, перенесення на основі зіставлення головних або другорядних ознак одного об'єкта на інший, що часто можна спостерігати в медичній термінології; 3) використання фахової мови мінімізує ризик двозначності та помилок під час діагностики, дослідження, лікування тощо; 4) латинська мова в наш час використовується як основа для міжнародної наукової термінології у низці медико-біологічних дисциплін, які вивчають і використовують лікарі та медичні працівники всього світу; це значно полегшує комунікативну діяльність, оскільки термін – це сукупність фахових знань і науково-практичного розуміння. Використання латинськомовної термінології традиційно свідчить про професіоналізм і конкурентоспроможність фахівця в медичній сфері, тому ця важлива частина освітнього процесу, який сприяє самопізнанню й соціалізації особистості [14], повинна бути не просто присутня, а вдосконалюватися й розширюватися.

Для повноти картини варто зауважити, що, крім анатомічних, клінічних, фармацевтичних дисциплін, греко-латинська термінологія дуже часто застосовується в багатьох дотичних до медицини фундаментальних науках, спеціальна лексика яких також має витoki з античності. До таких належать: гістологія – найменування для позначення назв тканин організму, які мають латинське походження (наприклад, лат. *epithelium* – епітеліальна тканина); мікробіологія – найменування для позначення назв бактерій (наприклад, лат. *Escherichia coli* – киш-

кова паличка); паразитологія – найменування для позначення назв паразитів в організмах людини (наприклад, лат. *Ascaris lumbricoides* – аскарида людська); ботаніка – найменування для позначення лікарських рослин, які застосовуються для виготовлення ліків (наприклад, лат. *Digitalis*, що походить від латинської назви наперстянки, з якої виготовляють кардіологічні лікарські засоби); зоологія – найменування для позначення назв тварин (наприклад, лат. *Felis* – рід хижих ссавців родини котових).

Для впорядкування кожної галузі медичної термінології існують певні правила та принципи, закріплені на міжнародному та державному рівнях, – термінологічна норма. Міжнародна латинськомовна анатомічна термінологія є кодифікованою: такою, що відповідає термінологічній нормі. Найбільш давньою і консервативною є система анатомічних термінів, утворення якої пов'язане зі славетними лікарями й анатомами античності: Гіппократом, Галеном, Везалієм. Більш «рухливими» можна назвати клінічну й фармацевтичну системи термінів. Це пов'язано з постійними уточненнями в операційних процесах, відкриттям нових хвороб, створенням нових форм ліків і найменувань фармацевтичних препаратів.

З вищесказаного можна зробити попередні висновки, що вивчення латинської термінології є невід'ємним компонентом підготовки висококваліфікованих фахівців у медичній галузі. Втративши значення мови міжнародного спілкування у всіх сферах життя, латинська лексика сьогодні залишається джерелом творення міжнародних номенклатур і наукової термінології значної частини професійно орієнтованих дисциплін. Попри те що в наш час лікарі все більше спілкуються національними мовами, латинська мова й далі відіграє провідну роль у медичному термінотворенні та залишається незамінним інструментом для лікарів, фармацевтів і науковців усього світу як засіб спілкування в професійній сфері, забезпечує обмін науковою інформацією, особисте професійне зростання та створення власного внеску в науку. Маючи фіксоване значення, греко-латинські словотвірні елементи дають змогу знайти точне визначення нового поняття, вказати на характерну особливість, відмінну ознаку тієї чи іншої речовини, явища, утвору тощо. Тому оволодіти медичною латинськомовною термінологією належним чином зможе лише той спеціаліст, який засвоїв відповідні знання, удосконалив практичні навички з використання фахової мови, оволодів усіма відповідними компетенціями, потрібними для успішної кар'єри медика чи фармацевта, адже все розпочинається з комунікації.

Список літератури:

1. Івашченко В. Поняття термінопростору: проблема визначення й типологічної диференціації (на матеріалі термінознавчої термінології). *У вимірах слова*. Львів – Дрогобич : Посвіт. 2019. С. 129–141.
2. Бондар Н. В. Методи інтерактивного навчання латинської мови у медичних ВНЗ. *Молодий вчений. Педагогічні науки*. 2016 р. № 12. С. 400–403.
3. Кочан І. Медична термінолексика очима лінгвіста. *Лінгвоекологія: мова медицини: збірник наукових праць за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 22–23 лютого 2023 року*. Львів : Друкарня Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. 2023. С. 75–81.
4. Ann Ellis Hanson, Hippocrates: The “Greek Miracle” in Medicine. URL: https://www.ucl.ac.uk/~ucgajpd/medicina%20antiqua/sa_hippint.html.
5. Yuliia Brazhuk. The sources of metaphorization and peculiarities of the metaphorization process in medical terminology. *Science and Education a New Dimension. Philology*. V (31), Issue: 118, 2017, BUDAPEST, 2017. P. 20–23.
6. Ambrose Ch.T. Andreas Vesalius (1514–1564) – an unfinished life. *Acta Med Hist Adriat*. 2014; 12 (2): 217–230. URL: https://uknowledge.uky.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=microbio_facpub.
7. T.V. Savaryn, I.A. Prokop, O.A. Makovska. Synonymy in anatomical terminology. *Медицина освіти*. (3). 2021. 142–147. URL: https://www.researchgate.net/publication/357274374_SYNONYMY_IN_ANATOMICAL_TERMINOLOGY.
8. Костюк Г. Я., Гнатюк М. С. Застосування анатомічної термінології в наукових публікаціях з медицини. *Клінічна анатомія та оперативна хірургія*. 2011. Т. 10. № 3. С. 74–75.
9. Медична термінологія. Навчальний посібник для самостійної роботи студентів з кредитного модуля дисципліни «Анатомія та фізіологія людини. Основи біомедичних знань. Медична термінологія» для здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 163 «Біомедична інженерія»: навчальний посібник для студ. спеціальності 163 «Біомедична інженерія». Уклад. О. Я. Беспалова. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2021. С. 61. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/bb8ce053-d852-4357-a1c8-cbacc62839f2/content>.
10. Бражук Ю. Б. Натуроморфний метафоричний компонент у складі анатомічних термінів. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : зб. наук. пр. М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка*. Вип. 25. Київ : Логос. 2014. С. 55–67.
11. Хирівська Г. Тематична класифікація української фармацевтичної термінології. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2018. № 890. С. 70–74.
12. Бицко Н. І. Реалізація інноваційних методів викладання курсу «Латинська мова та основи медичної термінології». *Клінічна та експериментальна патологія*. 2020. Т. 19. № 1 (71). С. 160–163.
13. Сліпчук В. Л. Професійна підготовка фахівців фармацевтичної галузі в Україні (XX – початок XXI століття) : монографія / за ред. д-ра пед. наук, проф., чл.-кор. НАПН України Я. В. Цехмістера. Київ : Едельвейс. 2017. 520 с.
14. Стучинська Н., Новікова І. Проектування сучасного освітнього середовища на засадах особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Серія: *Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 10 (2). С. 142–148. URL: https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ_PMFMT0/article/viewFile/1059/1039.

References:

1. Ivashchenko, V. (2019). Poniattia terminoprostoru: problema vyznachennia y typolohichnoi dyferentsiatsii (na materialii terminoznavchoi terminolohii) [The concept of terminological space: problem of determination and typological differentiation (on the material of terminology metalanguage)]. *U vyvirakh slova*. Lviv – Drohobych: Posvit. P. 129–141 [in Ukrainian].
2. Bondar, N.V. (2016). Metody interaktyvnoho navchannia latynskoi movy u medychnykh VNZ [Methods of interactive learning of the Latin language in medical institution of higher education]. *Molodyi vchenyi. Pedagogichni nauky*. № 12. P. 400–403 [in Ukrainian].
3. Kochan, I. (2023). Medychna terminoleksyka ochyma linhvista [Medical terminology through the eyes of a linguist]. *Linhvoekolohiia: mova medytsyny: zbirnyk naukovykh prats za materialamy vseukrainskoi nauково-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu 22–23 liutoho 2023 roku*. Lviv: Drukarnia Lvivskoho natsionalnoho medychnoho universytetu imeni Danyla Halytskoho. P. 75–81 [in Ukrainian].
4. Ann Ellis Hanson, Hippocrates: The “Greek Miracle” in Medicine [in English]. URL: https://www.ucl.ac.uk/~ucgajpd/medicina%20antiqua/sa_hippint.html.
5. Brazhuk, Yuliia (2017). The sources of metaphorization and peculiarities of the metaphorization process in medical terminology. *Science and Education a New Dimension. Philology*. V (31), Issue: 118, BUDAPEST, 2017. P. 20–23 [in English].
6. Ambrose, Ch.T. Andreas Vesalius (1514–1564) – an unfinished life. *Acta Med Hist Adriat*. 2014; 12 (2): 217–230 [in English]. URL: https://uknowledge.uky.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1064&context=microbio_facpub.
7. Savaryn, T.V., Prokop, I.A., Makovska, O.A. (2021). Synonymy in anatomical terminology. *Medychna osvita*. (3). 142–147 [in English]. URL: https://www.researchgate.net/publication/357274374_SYNONYMY_IN_ANATOMICAL_TERMINOLOGY.
8. Kostiuk, H.Ya., & Hnatiuk, M.S. (2011). Zastosuvannia anatomichnoi terminolohii v naukovykh publikatsiiakh z medytsyny [Applications of anatomical terminology in medical scientific publications]. *Klinichna anatomiia ta operativna khirurgiia*. Vol. 10. № 3. P. 74–75 [in Ukrainian].

9. Medychna terminolohiia. Navchalnyi posibnyk dlia samostiinoi roboty studentiv z kredytnoho modulia dystsypliny "Anatomiia ta fiziolohiia liudyny. Osnovy biomedychnykh znan. Medychna terminolohiia" dlia zdobuvachiv stupenia bakalavra spetsialnosti 163 "Biomedychna inzheneriia": navchalnyi posibnyk dlia stud. spetsialnosti 163 "Biomedychna inzheneriia" [The medical terminology. Study guide for independent work of students from the credit module of the discipline "Human Anatomy and Physiology. Basics of biomedical knowledge. Medical Terminology" for bachelor's degree holders, specialty 163 "Biomedical Engineering": study guide for students. specialty 163 "Biomedical Engineering"]. Uklad. O.Ia. Bepalova. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho. 2021. P. 61 [in Ukrainian] URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/bb8ce053-d852-4357-a1c8-cbacc62839f2/content>.
10. Brazhuk, Yu.B. (2014). Naturomorfnyi metaforychnyi komponent u skladi anatomichnykh terminiv [The metaphorical component of nature in anatomical terms]. *Problemy semantyky, prahmatyky ta kohnityvnoi linhvistyky: zb. nauk. pr. M-vo osvity i nauky Ukrainy, Kyiv. Nats. un-t im. Tarasa Shevchenka*. Issue 25. Kyiv: Lohos. P. 55–67 [in Ukrainian].
11. Khyrivska, H. (2018). Tematychna klasyfikatsiia ukrainskoi farmatsevychnoi terminolohii [The thematic classification of Ukrainian pharmaceutical terminology]. *Visnyk Nats. un-tu "Lvivska politekhnika". Seriia "Problemy ukrainskoi terminolohii"*. № 890. P. 70–74 [in Ukrainian].
12. Bytsko, N.I. (2020). Realizatsiia innovatsiinykh metodiv vykladannia kursu "Latynska mova ta osnovy medychnoi terminolohii" [The implementation of innovative methods of teaching the course "Latin language and basics of medical terminology"]. *Klinichna ta eksperymentalna patolohiia*. Vol. 19. № 1 (71). P. 160–163 [in Ukrainian].
13. Slipchuk, V.L. (2017). Profesiina pidhotovka fakhivtsiv farmatsevychnoi haluzi v Ukraini (KhKh – pochatok KhKhI stolittia): monohrafiia [The professional training of specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine (20th – beginning of the 21st century): monograph] / za red. d-ra ped. nauk, prof., chl.-kor. NAPN Ukrainy Ya.V. Tsekhmistera. Kyiv: Edelveis. 520 p. [in Ukrainian].
14. Stuchynska, N., & Novikova, I. (2016). Proektuvannia suchasnoho osvitnoho seredovyshcha na zasadakh osobystisno oriientovanoho ta kompetentnisnoho pidkhodiv [The design of modern educational environment on the basis of personality-oriented and competency-based approaches]. *Naukovi zapysky [Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]. Seriia: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity*. Issue 10 (2). P. 142–148 [in Ukrainian]. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/viewFile/1059/1039>.